

УДК: 94(497.11)"04/14"(031)
811.163.41'373.24
ID БРОЈ: 227421708
Изворни научни чланак
Рад примљен: 21.09.2016.
Рад прихваћен: 27.10.2016.

Александра Фостиков
Историјски институт,
Кнез Михаилова 36/II Б, Београд
aleks.fostikov@gmail.com

ПРИЛОГ „ЛЕКСИКОНУ СРПСКОГ СРЕДЊЕГ ВЕКА”: О ЈАРИНИ, КЛАШЊАМА, ОКРОЈУ И ИСПОРКУ*

Овај рад је мали додатак Лексикону српског средњег века и главни фокус је на анализи неколико термина који се користе у српским документима из тог доба. Овај пут пажња се посвећује неким производима: јарина, класње, окрој и испорак. У првом случају, термин је објашњен само у реченицама са неколико синонима, али се не користи у контексту од посебног акта или у историографији. Друга два имена су добро позната, не само из времена средњег века, него и из модерног доба, али постоје неке разлике у њиховом тумачењу у библиографији. Требало би да буде јасно да они имају више значења у тим временима. Последњи је највише споран и обично је повезан са *uterine vellum* или *charta non nata* – именима која су такође документована у старијим изворима. Али у средњем веку, вероватно је имао другу конотацију, како су нови тестови показали.

Кључне речи: *јарина, класње, окрој, испорак, Србија, средњи век.*

Досадашња истраживања манастирских даровница, указују на широк спектар различитих давања, како самом економском центру односно манастиру, тако и појединим члановима истог, братији, али и појединим лицима у виду надокнаде за уговорени рад, у виду месечнине. Међу истим налазе се полупрерађени материјали, али и готови производи, бази-

* Рад је настао у оквиру пројеката: Средњовековне српске земље (13–15. век): политички, привредни, друштвени и правни процеси (Ев. бр. 177029) и Насеља и становништво српских земаља у позном средњем веку (14 – 15 век) (Ев. бр. 177010), које финансира Министарство просвете и науке РС.

рани на раду домаћинства или професионалних произвођача, потребни једном економском центру, било за свакодневно битисање, или поједине потребе, а великим делом тежи се и унификацији истих у складу са историјско географским условима. Као дажбине које терете кућу, јављају се тако углавном продукти земљорадње или сточарства, па и прерада и обрада лана, *две јаињеће коже, јаињећина* и *испорак*, десетак од кошница (од *роја* и *иресага*), а у случајевима узгајања свилене бубе и давања *чаура* или *кокона*, те давања оглава и конопца. Додатно међу влашким обавезама подложника јављају се и давања односно прерада вуне (*да њежу вуну*), те порез у производима – прописани су *јокровац* (покривач, *јокров чрвени* у једној варијанти), *клашње* и *окроји*, а последња два давања, као и вуна бележе се и у виду надокнаде за извештан рад, па и као и важнија давања у оквиру надокнаде монасима, који су додатно добијали и *јарину* за капе, говеће коже, кожухе и гуњеве.¹

Како се пак у наведеним давањима јавља и неколико спорних или незапажених, потребно их је и делимично допунити или изнети постојеће разлике у њиховом тумачењу, у случају да су раније избегле детекцији. У питању су термин *јарина*, који игром случаја није добио скоро никакву пажњу у историографији, иако је доста заступљен у филолошкој литератури, затим *окрој* и *клашње*, који су више пута обрађивани, али чија објашњења нису и суочавана, те проблематични испорак, око којег постоји читава дискусија, а који је у новије време, могуће бар делимично расветлити помоћу нових истраживања и систематизације домаћих археолошких података, односно страних новотехнолошких експеримената, извршених на доступном узорку. Од посебне важности у проучавању истих је међу осталим актима и сачувана верзија СХ, која не само да једина и баштини термине *јарина* и *испорак*, већ у више наврата помиње и *окрој* и *клашње* те допушта и њихово међусобно поређење.

Назив *јарина* односио се судећи према речницима на овчије руно, али и на козију длаку, па и кожу, али у ужем смислу и на руно или вуну добијену првим шишањем ситне рогате стоке уопште (*lambswool*), мекшу и бољег квалитета, што је вероватно овде и случај, пошто је у питању сировина за капе, као дар калуђерима, односно одевни елемент у директном

1 СХ, 111-113, 140-144; Михаљчић 2006, 42, 100, 103 115, 120, 173, 175, 177-178, 194, 195; Благојевић 1979, 211-212, 217, 222-223, 227-230, 233-234, са изворима и ст. литературом детаљно. Поменута давања обрађена су у новије време и у ЛССВ-а, или према називу или у оквиру других одредница. ЛССВ, *passim*, посебно: *Гуњ* (Петровић, Ђ., *Одећа*), *Клашње* (Динић Кнежевић, Д.), *Јагњетина* (Михаљчић, Р.), *Лан* (Мишић, С.), *Окрој* (Петровић, Ђ.), *Пчеларсјво* (Бубало, Ђ.), *Просјирке* и *јокривачи* (Динић Кнежевић, Д.), *Свиларсјво* (Ђук, Р.).

контакту са кожом, који стога захтева и извесну мекоћу материјала. Да постоји разлика указује и сам текст повеље, у ком се давање јарине одваја од давања вуне. Иако нема директних података, како је јарина добијана, мора се претпоставити да је бар делом, у приносима, те примарној обради исте учествовало на неки начин и подложно становништво, као и уопште у производњи вуне, која се и овом приликом спомиње.²

Што се тиче окроја и клашњи исте се морају размотрити и појединачно и заједно. За окрој је истакнута вероватноћа, да је у питању словенски назив за врсту обуће, калиге, под чијим се називом у средњем веку крије врста обуће чарапа, односно увијача од комада шивеног сукна, или можда платна са тракама, са голим прстима, преко којих се носе ципеле, те да у 14 веку добијају и ђон-потплату, који се везује, као и могућност да се као синоним истим јављају и подзувци из законика деспота Стефана. Такође указано је и да се калиге не помињу у одлукам Малог већа из 1372, и Великог из 1492. о раду обућара, те да су их вероватно радили кројачи, или да су рађене у кући, међутим приликом обраде појма окрој, истакнуто је и да је један дубровачки обућар био дужан да изради пар *окреја* за 7 гроша (1306), па и да су називи окроје и окреје синоними, као и да постоји *фонейска блискосѝ* из чега би ипак произишло да су обућари учествовали у изради истих, у средњовековном смислу калига, односно повезивање истих са потплатом.³ За сада овим тумачењима најпре се мора додати, да се термин *окрои* бележи у појединим речницима сем у смислу одеће и са значењем у смислу парчета, отхроја тканине, те да га можда у том смислу и треба схватити када је реч о давању, слично ономе како је М. Благојевић својевремено и претпоставио, али исти податак остао је незапажен у широј литератури,⁴ што се увиђа и поређењем коришћења назива окрој-и и клашње, у појединим изворним примерима, те разматрањем назива клашње у традицији каснијег језика, који бележе већ и први речници са краја 19. века, као и каснија етнологска истраживања..

Стога се мора осврнути и на назив клашње, који је изгледа још у раније време, претрпео промене, што је довело изгледа и до мешања назива, те коришћења назива *клашње/клашне*, *клашник* или *клашна* у низу значења везаних за стоку или сточне приносе у виду влакна, о

2 СХ, 112; ЭССЯ 8 (1981) 173; *Оіледна свеска*, 43–44; Holzer 2013, 73. У истој одредби наглашава се и да се дају за капе две јарине, и вуна према мери манастира Бањске. Ипак одредба о јарини не јавља се у сачуваној верзији БХ, као ни мера за вуну. Уп. БХ.

3 ЛССВ, 270–271, 468–469 (Петровић Ђ., *Калије* уп. *Исѝа*, *Окрој*). Видет и изнад н.1.

4 СРНГ 23 (1987) 164; Словарь русского языка XI–XVII 12 (1987) 345; Благојевић 1979, 234.

чему говори и традиција, прикупљена током етнолошких и језичких истраживања.⁵ Приликом дефинисања истих у духу постојећих акта, најпре се сматрало да је у питању врста покривача, а затим да је у питању грубо рађено сукно ткано од искључиво црне вуне, па и да је у питању синоним за врсту сукна – рашу.⁶ Овом тумачењу се мора додати прво да се под клашњама као дажбином никако није могло подразумевати само ткање од црне вуне, већ је у питању као и касније или сукно природне боје или бојено у црно, односно мрко, пошто су генерално овце ретко кроз црне или мрке боје, посебно не исте нијансе, па чак ни чисто беле, већ се до тога долазило углавном селекцијом кроз узгој или је боја уједначавана накнадним фарбањем, на шта упућују и традиционални примери. Да ни клашње не мора бити што и раша сведоче и подаци из Дубровника, где је 1504, донета забрана да се од влаха, изван градских зидина купују: „склавине, раша, клашње, вуна, кожа и восак“.⁷

Неопходно је истаћи и да се појам клашње јавља још у Студеничком типичу, а спомињу се и у Законику Новог Брда и то у два члана, чл. XIII и XVII. У првом случају клашње шију кројачи по 4 динара, у другом клашње се подшива за 1 динар.⁸ Судећи већ према тим поменима, те поменутој традицији, под клашњем се подразумевало не само ретко ткано сукно, већ и део одеће, односно обуће, врста ногавица на везивање, без стопала или врсте дугих чарапа, а у неким крајевима и врста чобанских опанака. На шта се тачно односи потшивање, и са чиме се и на ком делу потшивало, остаје нејасно, али са обзиром да се исте подшивају, као и подзувци, те да се потшивање доводи у везу са продајом коже, можда су у смислу чарапа или врсте ногавица, клашње могле бити и потшивене кожом, односно кожа клашњем. Коначно већ помињање не само клашња, већ и окроја у СХ, указује на могућности различитих тумачења датих производа. Власи Добрушинци тако добијају гуњеве и клашње, монаси „окрој“ и клашње, а власи који нису убоги треба да дају окроје и клашње. Ако се под окројем

5 Тако се јавља и као врста танког сукна на две потке или једну жицу, које је стога могло да се носи и лети, као назив одевног предмета, као део стеље (део самара), па и као назив за место где се налазе наслони за стоку. Примери су толико бројни да стога наводимо само најважније. Стефановић Караџић 1852, 250, 273; Геровъ 1897, 368; Павловић 1907, 705; Вучо 1955, 73; Аранђеловић Лазич 1965–66, 142, са ст. литературом; Skok 1973, I, 670, III, 331, са ширим пописом речника; Владић-Крстић 2003, 337; Гугл тагови: клашње, клашња, клашна, клашње, клашник + pdf или books. P., Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I– III, Zagreb, 1971–74.

6 Динић-Кнежевић 1982, 13; ЛССВ, 296–297 (Динић Кнежевић Д., *Клашње*), са ст. литературом.

7 ИСН III–1, 589 (Поповић, Т.).

8 СТ, 94; Марковић 1985, 22. О називу Законик Новог Брда: *Истио*, 13, 23, 33, 35–40.

као давањем и подразумева и обућа или врста калига у средњовековном смислу ногавица, а не само комад сукна, а под клашњем сукно, мора се поставити питање зашто би пастири добијали и гуњ и сукно-квашње, а монаси само по један окрој и очигледно клашње у множини. Стога би бар односно комадом сукна, у случају окроја, односно врстом ногавица у случају клашњи. Када се пак говори о врсти сукна, треба имати у виду да је исто доста танко (или како се каже на две потке, на једну жицу), па тумачење ових назива дажбина неопходна су и даља истраживања, како историјска, тако и посебно језичка, која би могла исте називе и да додатно рашчлане, из угла домаћих средњовековних акта.⁹

Као посебно проблематични истиче се, како је и напоменото назив испорак, који се често везује почевши од првог шире познатог и често цитираног тумачења Ђ. Даничића, за термин abortivus (agnus abortivus eiusque pellis), а са тим значењем прихваћен је и у великом делу домаће литературе, у којој се додатно указује и да је иста намењена за производњу најфинијег пергаментa, познатог и под називом *carta virginea*, односно *девичански ѱеріаменій*, те да је иста коришћена углавном за књиге и свете записе, са религијским или магијским значењем. Такав став заснован је и на доста раширеном тумачењу *virginea* и *non nata* у старој старијој историографији, која је тезу темељила на помену појмова у латинским средњовековним изворима, али и на идентификацији истих у далеко старијој грађи стране провинцијенце.¹⁰ Иста теза имала је и доста противника, који су прибегавали и другим тумачењима, па је тако испорак тумачен и као месо, крзно младог јагњета, али и само јагње.¹¹

Између бројних аргумената против тезе о насилно испореном јагњету, мора се истаћи и начин снабдевања, пошто би само и за поједине рукописе, који се тако карактеришу, било доиста и неопходно начинити и изнимно велики број насилних порођаја, а посебно у случају фетуса ситне рогате стоке, која би начелно била спремна на парење једном годишње, па би практично такав процес снабдевања знатно оштетио и сточни фонд и свако појединачно домаћинство. Свакако и да плодна овца није убијана, док је могла да носи без повода, а ни јагње свакако да није испоравано

9 СХ,141, 142, 144; Марковић 1985, 22 чл. XVII; Видети и изнад н. 5.

10 Даничић 1863, 420; Wattenbach, 1896, 119–121 са изворима и ст. литературом; Čremosnik 1976, 20 и даље, са ст. литературом. Прихватање испорка у значењу коже испореног јагњета, веома је раширено у литератури и стога нема разлога и поједино наводити присталице исте тезе.

11 Благојевић 1979, 211, 222; Благојевић 1965, 555; Благојевић 1987, 47–48.

од живе мајке, која би тим путем и сама страдала. Такође постављано је и питање, да ли би заиста и свете књиге и значајна акта и била у доба хришћанства и исписивана, на кожама, за чије је добијање било потребно и прекинути свети чин рођења.

Коначно захваљујући иновационим технологијама, у овом правцу направљен је велики искорак. Тестирањем корпуса рукописа, па и оних за које је наглашено да су од *uterine vellum*, *carta virginea*, највећим делом пореклом из Енглеске, Француске и Италије, установљено је да су исти састављени не само од коже различитих животиња, чак и посебно поједини, већ да ниједна од коришћених кожа не припада фетусима, али и да кожа потиче вероватно од доста младих животиња. На основу таквих података указано је да се дати назив заправо могао односити и на врсту изузетно танког и белог пергаментa, односно на ниво технологије обраде, као и да су постојеће технике и знања заправо били далеко вишег нивоа него што је процењивано. Стога се може и закључити да је како се и сумњало евентуална употреба *non nata*, *carta abortiva*, или *carta virginea* у буквалном значењу далеко мања него што се раније претпостављало.¹²

Стога је потребно и да се поново преиспита и значење испорка. Ако се остане при тези да је у питању синоним за кожу насилно испореног недораслог фетуса јагњета, мора се уважити проблематика снабдевања, а исти се и више не може и поистоветити са датим латинским терминима. Такође са обзиром на ниво диференцијације кожарске струке, питање је и да ли би просечан домаћин и имао занатску вештину да доиста и одере и макар примарно обради тако нежну кожу, а да је не оштети, те би драње исте вероватно морало да буде препуштено стручном лицу са добрим алатом и високим знањем о штављењу. Примера нема ни за коришћење мяса нерођених животиња, иако исто са обзиром на значај у исхрани свакако да не би било одбачено. У контексту података из поменутог чланка, мора се указати и на неколико закључака из новијих археолошких налаза и анализа, које показују да су бар у Студеници, а слични подаци су утврђени и на налазишту Градина-Трешњевица, у највећем броју заступљени остаци скелета овце/козе, овце и козе, а затим свиње и говечета, а у зависности од географских одлика терена, а што је још важније утврђено је да највећи број костију од овци и коза потиче од јединки старих између 6 и 36 месеци, или преко 36 месеци, говечета углавном старијих, од 24 до 42 месеца, а свиња у просеку од 12 до 24 месеца. Само мањи број налаза потиче и од нешто млађих јагњади,

¹² Derolez 2003, 31; *Animal origin*, 15066-15071, 1-7, са ст. важнијом литературом о расправи.

али нема помена о налазима кости фетуса. Такође је указано да је доња граница старости у субадултној категорији овци 18 месеци, те да како се овце јагње током фебруара, да су исте о Михољдану, приликом повратка са планинских испаша крајем септембра, биле старе 6–7, односно следеће године око 19 месеци. Додатно у ширем ареалу словенских варијанти, сматра се да се исти назив користио не само да означи како јагње, козу, теле, који се резом ваде из стомака преминуле мајке, па и мртворођено јагње или недоношче, па чак и људски подмладак добијен истим путем, већ и кожу јагњета, односно порода рогате стоке.¹³

Из свега наведеног могло би се најпре закључити да ако се прихвати повезивање назива испорак са поменутиим панданима, да испорак не представља кожу насилно испорене, већ кожу релативно младе животиње. На то упућују и нека општа места, могућа значења назива испорак, па и поједини подаци из домаћих повеља, чије поређење, указује на измене. Тако је и опште познато да се мекша и тања, па и боља кожа у смислу нижег нивоа пигментације и оштећености налази наравно код млађе животиње, а из акта се и види да се *две јајњеће коже* замењују касније услед потреба и тежње ка унификацији и са два различита продукта, *јајњеином* и *испорком*. Стога се као могућа поставка насупрот постојећим тезама може понудити и варијација. Испорак би се дефинисао као кожа младог јагњета, а вероватно у ширем смислу и остале стоке, али нижег старосног узраста, можда и од неколико месеци (*lambskin, calfskin, kidskin*), те би дажбину о Михољдану представљале једна кожа старијег јагњета, из прошлогодишњег упаривања и једна млађег, тек испореног јагњета старог до око 6 месеци, при чему је могуће да се међу кожама млађих могла наћи и понека од недоношчета, или мртворођеног, или пак резом извађеног јагњета, у случају смрти мајке или проблематичног процеса порођаја. Овome треба додати и да би назив девичански можда могао и да се тумачи и узрастом пре полног сазревања, што би отприлике одговарало и датој старосној граници. Наравно оваква поставка захтевала би и анализу једина два сачувана акта овако одређена у оквиру досадашњих описа, краља Милутина опатији Св. Марије Ратачке из 1306 и краља Твртка I Млечима из 1385,¹⁴ за које је питање када ће и да ли и бити обављена, са обзиром да средњовековна акта, ни српских ни босанских представника колико нам је познато нису подвргавана било каквим анализама доступним у оквиру технолошких достигнућа.

¹³ ЭССЯ 9 (1983) 62–63; Марковић 2015, 395–402.

¹⁴ Оба акта налазе се у Млетачком архиву. Чремошник 1940, 124, 127.

На крају остаје да се укаже да сачувана верзија СХ не само да баштини великим делом постојеће законодавне одлуке или податке о садржају других акта, већ и спроведену систематизацију, па и унификацију ранијих одредби. Што је још важније иста указује да је очигледно дошло и до успостављања разлике, коју и бележи, а између појединих давања, и то у складу са потребом за квалитетом, па исто онако како својевремено Бистричка прави разлику између роја и пресада,¹⁵ па се тако сада јавља и старосна разлика између јарине и вуне, односно јагњетине и испорка.

БИБЛИОГРАФИЈА

Скраћенице

- Animal origin* – Fiddyment S. et al. (or: Fiddyment S., Holsinger B., Ruzzier C., Devine A., Binois A., Albarella U., Fischer R., Nicholsh E., Curtis A., Cheese E., Teasdale M. D, Checkley-Scott C., J. Milner S., Rudy K. M., Johnson E. J., Vnouček J., Garrison M., McGrory S., Bradley D. G., and Collins M. J.), *Animal origin of 13th-century uterine vellum revealed using noninvasive peptide fingerprinting*, Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America vol. 112, no. 49, December 8, 2015, 15066–15071, 1–7. doi: 10.1073/pnas.1512264112. National Academy of Sciences of the United States of America <http://www.pnas.org/content/112/49/15066>; <http://www.pnas.org/content/112/49/15066.full.pdf?with-ds=yes> This article contains supporting information online at www.pnas.org/lookup/suppl/doi:10.1073/pnas.1512264112/-/DCSupplemental. (приступљено 14.05.2016).
- БХ – Трифуновић, Ђ. (ур.) (2011): Повеља краља Милутина манастиру Бањска-Светостефанска *хрисовуља*, књ. 2. Фототипије издања и пратеће студије, Приштина: Музеј, Београд: Центар за очување Косова и Метохије Мпемосупе: Службени гласник (Београд: Гласник)
- ИСН III-1- Самарџић, Р. (ур.) (1994²): Историја српског народа III-1, СКЗ, Београд.
- ЛССВ – Ђирковић, С. – Михаљчић, Р. (ур.) (1999): *Лексикон српској средњеј века*. Београд: Knowledge.
- Огледна свеска – Ивић, М. (ур.) (1998): Огледна свеска (ака.Етимолошки речник српског језика – Огледна свеска), Београд.
- Словарь русского языка XI–XVII – Словарь русского языка XI–XVII, Москва, «Наука», 1975 – и даље излази. Подготовлен Института русского языка им. В. В. Виноградова – РАН: Наука, Москва.
- СРНГ– Словарь русских народных говоров, Наука, Москва – Ленинград, 1965– и даље излази.

¹⁵ Видети изнад н. 1.

СТ- Свети Сава, *Сѣуденички ѿшиик*, у: Свети Сава, Сабрани списи, Стара српска књижевност у 24 књиге, књ.2, СКЗ, Београд, 1986, 89–94.

СХ- Мишић, С. – Суботин-Голубовић, Т. (2003): *Светѿоарханђеловска хрисовуља*, Београд.

ЭССЯ – Этимологический словарь славянских языков. Праславянский лексический фонд, Москва 1974– и даље излази.

Литература

Аранђеловић Лазић, Ј. (1965–66): *Народна ношња у Ресави*, Гласник Етнографског музеја у Београду 28–29 (1965–66) 125–152.

Благојевић, М. (1965): Димитър Ангелов, Аграрните одношения в северна и средна Македонија през XIV век, *Софија* 1958, 256, ИЧ 14–15 (1965) 552–555.

Благојевић, М. (1979): „Закон светога Симеона и светога Саве“, у: Сава Немањић-Свети Сава, *исѿорија и ѿредање*, САНУ, Научни скупови 7, Председништво 1, Београд 1979, 129–166. Прештампано у: Благојевић, М. (2004): *Немањићи и Лазаревићи и срѿска средњовековна државносѿ*, Београд, 191–246.

Благојевић, М. (1987): Дажбине у стоци и сточним производима у средњовековној Србији, *Acta historico-oeconomica Iugoslaviae* 14–1 (1987) 45–55

Владић-Крстић, Б. (2003): Народна култура Срба у XIX и XX веку: водич кроз сталну поставку, Етнографски музеј у Београду, 2003.

Вучо, Н. (1955): Привредна историја Србије до првог светског рата, Београд.

Геровъ, Н. (1897): *Рѣчникъ на блѣгарскѿй языкъ*, Т. II, Е – К. Пловдив.

Даничић, Ђ. (1863): *Рјечник из сѿарина срѿских*, 1, Биоград.

Derolez, A. (2003): *The Palaeography of Gothic Manuscript Books: From the Twelfth to the Early Sixteenth Century*, Cambridge University Press.

Динић-Кнежевић, Д. (1982): Тканине у привреди средњовековног Дубровника, САНУ, Београд.

Марковић, Б. (1985): Закон о рудницима деспота Стефана Лазаревића. Превод и правно-историјска *сѿудија*, Споменик СХХVI, одељење друштвених наука 24, Београд.

Марковић, Н. (2015): Исхрана у манастиру Студеници: археозолошка сведочанства, у: Манастир Студеница, археолошка открића, ед. М. Поповић, Београд, 2015, 395–407.

Михаљчић, Р. (2006): Закони у старим српским исправама, правни прописи, преводи, уводни текстови и *објашњења*, САНУ, Београд.

Павловић, Љ. (1907): *Колубара и Подѿорина*, Насеља српских земаља (књига 4) – СЕЗ (књига VIII), Београд 1907.

Skok, P. (1971–73): *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I– III*, Zagreb.

Стефановић Караѿић, В. (1852): *Lexicon serbico-germanico-latinum*, Беч, (II допуњено издање)

Holzer, G. (2013): *Urslavische Wortlautungen*, у: MIKLOSICHIANA bicentennialia: зборник у част двестоте годишњице рођења Франца Миклошича, ур. Грковић-Мејџор, Ј. – Лома, А., САНУ, Старословенски одбор, Београд, , 65-88.

Čremosnik, G. (1976): *Studije za srednjovjekovnu diplomatiku i sigilografiju Južnih Slavena*, Sarajevo.

Чремошник, Г. (1940): Оригинални документи јужнословенских владара у Млетачком архиву, *Споменик САН 93* (1940) 121-132

Wattenbach, W. (1896): *Das Schriftwesen im Mittelalter*, Hirzel : Leipzig.

Aleksandra Fostikov

ADDITION TO THE LEXICON OF SERBIAN MIDDLE AGES: ABOUT THE JARINA, KLASNJE, OKROJ AND ISPORAK

Jarina, okroj, klasnje and isporak, are four names, well-known from monastery charters, like a part of tax incomes, or way of paying for the work duties. In first case, term is explained only in dictionaries with few synonyms, but it is not used in context of particular charter, or in historiography. As it is seen from examples in a case of charter of the monastery of the Holy Archangels it should be used in meaning of lambswool. The second two names are well-known, from medieval and also from the modern time, but there are some differences in their interpretation in annotated bibliography. It should be clear, that they have several meanings in those times, but in charters, as well in Law of the Novo Brdo klasnje should be interpreted like a sort of garment for covering the lower body and each leg separately, and the okroj known only from charters like a piece of cloth, probably in both case with known measures. The last is most debatable and it is usually connected with uterine vellum or charta non nata – or with names which are documented also in older sources. But as the new tests were showed, in medieval period, it had probably other connotation, and the famous names could be related with the sort of technology. Data and interpretations from archeology and language, in addition, points on new possibilities. So it could be the name for skin from very young animal, as it is in some cases lambskin, calfskin, and kidskin.

Key words: *jarina, klasnje, okroj, isporak Serbia, Middle Ages.*